

Niezmiennosc Pisma

Autor tekstu: **Krzysztof Sykta**

W ciagu ostatnich dwustu lat badania nad historia Biblii i redakcja tekstu przeszly od fazy zakorzenienia w mysli chrzescijanskiej do zdrowego sceptycyzmu, prowadzac jednoczesnie ku dalszej sekularyzacji zachodnich spoleczenstw. Bibliistyka chrzescijanska w wielu aspektach stoi jednak w miejscu, w zasadzie nie ma innego wyjscia, zamykajac oczy na fakty, albo interpretujac je wedlug wlasnego uznania. Przykladem takiej postawy jest niejaki dr Stefan Drueke z niemieckiego Museum fur Bibelgeschichte, na ktorego wykladzie mialem watpliwą przyjemnosć przebywac.

Ksiega Izajasza

Przewazajaca czesc prezentacji poswiecona byla kwestiom dotyczacym integralnosci Starego Testamentu. Wg Drueke rygorystyczny sposob pracy zydowskich skrybow wykluczal wystapienie jakichkolwiek pomylek. Tekst przepisywany byl litera po literze, mechanicznie, w oparciu o scisle okreslone zasady pracy. Starano sie nie przepisywac z pamieci, w oparciu o zapamietywane wyrazy, zdania, nawet jesli skryba znal na pamiec cala wersety. Po skopiowaniu danej ksiegi zliczano znaki i porownywano je z tekstem pierwotnym. W kopiowanym tekscie, w odrzniceniu od kodeksow nowotestamentowych, nie dokonywano korekt. Jesli skryba sie pomylił, zwój zakopywano w ziemi i calą, zmudną prace, trwaja nierazdo kilka lat, rozpoczynano od nowa. Mozna sobie wyobrazic co sie dzialo, w sytuacji gdy kopista pomylił sie na ostatniej stronie danego zwoju po czterech latach pracy.

Niezmiennosc i trwałosć tekstu starotestamentowego potwierdzac maja rowniez ostatnie odkrycia w Qumran. Dotyczy to w szczegolnosci Zwoju Izajasza, który praktycznie nie róznic sie ma od wersji kodeksu leningradzkiego z X/XI wieku, najstarszego dotad znanego tekstu ST. Podobne wnioski prezentuje m.in. Garry K. Brantley z Apologetics Press:

Interestingly, when scholars compared the MT of Isaiah to the Isaiah scroll of Qumran, the correspondence was astounding. The texts from Qumran proved to be word-for-word identical to our standard Hebrew Bible in more than 95 percent of the text. The 5 percent of variation consisted primarily of obvious slips of the pen and spelling alterations (Archer, 1974, p. 25). Further, there were no major doctrinal differences between the accepted and Qumran texts. This forcibly demonstrated the accuracy with which scribes copied sacred texts, and bolstered our confidence in the Bible's textual integrity. [1]

Wg apologetow biblijnych w całym rozdziale 53 Izajasza znaleziono jedynie 17 róznic, majacych charakter wyłacznie stylistyczny i niewplywajacy na sam tekst Słowa Bozego. Jakie sa jednak fakty? Jeff Benner z Ancient Hebrew Research Center postanowil sprawdzic na ile prawdziwe sa tezy powielane w chrzescijanskich publikacjach, dotyczace zwoju Izajasza. Juz w trzech pierwszych wersach rozdzialu 53. wskazuje na 19 róznic [2], glównie gramatycznych, z czego czesc powoduje zmiany znaczeniowe w tekscie — wystapienie wariantow. Ponizej porownanie tekstu masoreckiego z tekstem qumranskim:

Tekst masorecki [3]	Tekst z Qumran [4]
53:1 Kto potwierdzi nasze wieści, ramię YHWH na kim się objawiło?	53:1 Kto potwierdzi nasze wieści, ramię YHWH na kim się objawiło?
53:2 Wyrósł jak młoda roślina przed nim, korzeń w wyschniętej ziemi. Nie miał prezencji ani majestatu, by podziwiać ani [nie był] przystojny, by się nim zachwycać.	53:2 Wyrósł jak młoda roślina przed nim, korzeń w wyschniętej ziemi. Nie miał prezencji ani nie miał majestatu, by go podziwiać ani [nie był] przystojny, by zachwycać nas .
53:3 Wzgardzony i odrzucony przez ludzi, mąż boleści, co poznał cierpienie. Chowaliśmy swe twarze przed nim. Wzgardzony i nie poważaliśmy go.	53:3 Wzgardzony i odrzucony przez ludzi, i mąż boleści, co zna cierpienie. Chowaliśmy swe twarze przed nim. i wzgardziliśmy nim , i nie poważaliśmy go.

Wskazane wyżej różnice nie są może nad wyraz istotne, ale jednak występują i, mimo że nieznaczny, to jednak mają pewien wpływ na warstwę znaczeniową (by się nim zachwycać / by zachwycać nas, był wzgardzony/ i wzgardziliśmy nim). Przede wszystkim nawet na tym drobnym przekładzie widać wyraźnie, że kopiści popełniali błędy i mimo starannej pracy uniknięcie takich technicznych błędów nie było możliwe.

Drüeke pomija jeszcze kilka istotnych rzeczy: tworzenie i integralność samego kanonu ksiąg, różnice między tekstem Septuaginty a tekstem masoreckim, które do tej pory zrucane były na karb pomyłek greckich tłumaczy, interpretacja tekstu hebrajskiego, opartego o same spółgłoski czy wreszcie jakość współczesnych przekładów, pozostawiającą wiele do życzenia.

Septuaginta w powyższym przykładzie dodaje słowo „Panie” na początku wersu 53:1 i zmienia młodą roślinę / drzewo na młodego chłopca (paidion):

53:1 Panie, który by uwierzył temu, cośmy usłyszeli; i ramię Pana kogóż objawiło? 53:2 Ogłoszony przed nim jako chłopiec jako korzeń w suchej ziemi. Nie miał wyglądu swego ani chwały, by patrzeć na niego ani nie miał wyglądu, ani piękna. 53:3 Lecz wygląd jego bez poważania, Odrzucony przez ludzi, Mąż boleści, wygląd niosący choroby. Oblicze jego wzgardzone i nie brane pod uwagę. [5]

W przypadku polskich tłumaczeń warto zwrócić uwagę na dość istotną zmianę, występującą w Biblii Tysiąclecia. W drugim wersecie czytamy:

On wyrósł przed nami jak młode drzewo
zamiast:

On wyrósł przed Nim jak młode drzewo.

zgodnie z tekstem oryginału. Błąd ten powielany jest w Biblii Warszawsko-Praskiej, która w wielu innych miejscach zdradza wzorowanie się tekstem Tysiąclatki.

Księga Jeremiasza

Drüeke, omawiając odkrycia w Qumran, zatrzymuje się na zwoju Izajasza i jego rzekomej, prawie 100% zgodności z tekstem współczesnym. Pomija, chyba w sposób świadomy bo trudno uznać by o nich nie słyssał, dalsze odkrycia w jaskiniach nad Morzem Martwym, które to mogłyby zaburzyć jego obraz integralności i niezmienności Starego Testamentu.

W jaskini oznaczonej numerem 4 znaleziono łącznie 157 fragmentów tekstów biblijnych, z czego część w sposób drastyczny odbiega od średniowiecznych tekstów masoreckich. Najważniejszym przykładem zmian dokonywanych przez skrybów i redaktorów jest Księga Jeremiasza, która w wersji qumrańskiej występuje w krótszej wersji i zawiera tekst inaczej zredagowany, część partii znajduje się w innych miejscach niż w wersji współczesnej. Identyczne zmiany występują w Septuagincie, która również zawiera krótszą formę Jeremiasza. Do czasu odkryć w Jaskini nr 4 sądzono, że to greccy kopiści dokonali poprawek tekstu i poskracali księgę. Jak widać było odwrotnie.

W szczególności tekst qumrański i grecki pomija m.in. następujące fragmenty: 27:19-22, 33:14-26, 39:3-14 oraz 48: 45-47. Ponadto oznaczono trzydzieści zmian redakcyjnych, w których dane fragmenty zostały przeniesione do innego rozdziału, np. obecny Jr 25:15-38 w Septuagincie i tekście qumrańskim znajduje się w rozdziale 32 a fragment 27:1-19 znajdował się pierwotnie w rozdziale 34 [6]. Podobne zmiany redakcyjne znajdujemy w tekstach Nowego Testamentu, czego przykładem jest opowieść o nierządniczy występująca w różnych kodeksach w odmiennych miejscach.

Nowy Testament

Drüeke rozbieżności występujące w kodeksach nowotestamentowych zamyka w dwóch zdaniach: „Redaktorzy Nowego Testamentu nie byli tak skrupulatni jak skrybowie żydowscy. Ilość dostępnych kodeksów pozwala nam jednak dotrzeć do tekstu pierwotnego”. Niestety nie pozwala, a zarówno kompilacje oparte na tekście bizantyńskim lub współcześnie tworzone kompilacje Nestle-Alanda mają charakter subiektywnego doboru wariantów w oparciu o bliżej nieokreślone kryteria. Ilość błędów, wstawek i pominięć we współczesnym tekście greckim jest porażająca. Przykładem mogą być dwa fragmenty z rodowodów Jezusa:

Mt 1:11 występuje w dwóch wersjach, oficjalnej, prowadzącej do rozbieżności w liczbie pokoleń:

Jozjasz zaś splodził Jechoniasza i braci jego w czasie wygnania babilońskiego
i mniejszościowej:

Jozjasz zaś splodził Joakima, Joakim zaś splodził Jechoniasza i braci jego w czasie wygnania babilońskiego.

zawierającej jedno imię więcej a przez to zgodnej z sumą pokoleń podawaną przez samego ewangelistę (trzy razy czternaście). Ten wariant „mniejszościowy” wspierają takie źródła jak D, M, U, Θ, Σ, f1, 33, 1342, al168, Sy, geo, Ireneusz, Epifaniusz, Afrahat, Diatessaron, Afrikanus, Euzebiusz i inni a mimo to preferowany jest błędny wariant zgodny z tekstem większościowym (A, Byz) i aleksandryjskim (κ, B).

Drugi przykład: Łk 3:33 we wszystkich współczesnych przekładach (w tym Tysiąclecia) zawiera błędną wersję konflacyjną: Aminadaba, Admina, Arniego łączącą wariant aleksandryjski Admina, Arniego z bizantyńskim: Aminadaba, Arama. Łączenie różnych wersji jest typowe dla późniejszych manuskryptów i kodeksów, typowe jest też dla Ewangelii Marka, która zbyt często łączy dwie wersje z Łukasza i Mateusza by można było mówić o przypadku.

Łukasz 3:33 występuje w sześciu rozbieżnych wariantach:

τοῦ Ἀδμῖν τοῦ Ἀρβῖ („Admina, Arniego”) — B;

τοῦ Ἀδὰμ τοῦ Ἀδμῖν τοῦ Ἀρβῖ („Adama, Admina, Arniego”) — P4, 1241, *κ, pc, Sy-S;

τοῦ Ἀμινὰδᾶβ τοῦ Ἀδμῖν τοῦ Ἀρβῖ („Aminadaba, Admina, Arniego”) — κC2, L, X, Γ, f13, 157, pc, bo, NA-28;

τοῦ Ἀμινὰδᾶβ τοῦ Ἀρὰμ („Aminadaba, Arama”) harmonizacja z Mt 1:4 — A, D, Π, 33, 565, 1424, Byz, it, Sy-P;

τοῦ Ἀμινὰδᾶβ τοῦ Ἀδμῖν τοῦ Ἰωρὰμ („Aminadaba, Admina, Jorama”) — K, M, S, Y, Δ, Ψ, 118, 205, 209, 2542, f1, 28, 700, 892, 1071, Byz, b, e, δ, Sy-H; 3. konflacyjny:

τοῦ Ἀμινὰδᾶβ τοῦ Ἀρὰμ τοῦ Ἀδμῖν τοῦ Ἀρβῖ („Aminadaba, Arama, Admina, Arniego”) — Θ, f1, pc

[7]

Tekst preferowany współcześnie („Aminadaba, Admina, Arniego”) opiera się na drugiej korekcie kodeksu synajskiego, ma charakter wtórny i konflacyjny, czyli łączący w jedno różne wersje. Wersja bizantyńska oraz zachodnia są zgodne z Mateuszem i zawierają dwa imiona: Aminadaba, Arama. Tekst aleksandryjski również zawiera dwa imiona: Admina, Arniego, stanowiące odmienną wersję leksykalną tekstu bazowego. Jest to typowe dla Łukasza, który imiona starotestamentowe

przekazuje w nieco innej wersji niż Mateusz i podobnie pisze o Boozie [synu] Salacha, podczas gdy Mateusz o Boezie, synu Salmona. Prawdopodobnie wynika to z korzystania z odmiennego tłumaczenia pierwotnego tekstu aramejskiego, bo ilość różnic w przekazywanych nazwach własnych jest cokolwiek znacząca.

Nazorejczyk

W przypadku Nowego Testamentu możemy mówić o dwóch warstwach przeinaczeń tekstu pierwotnego:

I — na etapie tłumaczenia, gdzie wszelkie różnice tekstualne są zacierane

II — na etapie tworzenia bazowego tekstu greckiego.

Przykład: redaktorzy ewangelii nie są zgodni nawet co do tak prozaicznej, zdało by się, kwestii, jak przydomek Jezusa i nazwa miejscowości, z której pochodził. Rzecz jasna we współczesnych przekładach przeczytamy wyłącznie o Jezusie z Nazaretu (lub Nazaretańczyku), wszystkie inne warianty są ujednoczane.

W wersecie Łk 4:16 prawidłowa nazwa miasta, do którego przyszedł Jezus to nie Nazaret tylko Nazara. Taką wersją posługuje się m.in. Orygenes. Jeżeli sięgniemy do rękopisów źródłowych to sprawa okaże się bardziej skomplikowana:

— kodeks synajski, watykański i in. zawierają wersję Ναζαρά („Nazara”)

— kodeks aleksandryjski τὴν Ναζαράθ („Nazarath”)

— kodeks waszyngtoński Ναζαρέθ („Nazareth”)

— kodeksy bizantyńskie τὴν Ναζαρέτ („Nazaret”)

— kodeks Bezae Ναζαρέδ („Nazared”).

Ostatni wariant nie jest nawet podawany w aparacie krytycznym.

Sam przydomek Jezusa występują w dwóch głównych odmianach:

— wersja markowa: Jezus Nazareński — Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός (np. Mt 2:23)

— wersja mateuszowa: Jezus Nazorejczyk — Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος (np. Łk 18:37).

Termin „Nazorejczyk” oznacza „Świętego Pana”, Sługę Bożego, kapłana, i nie ma związku z (fikcyjną) miejscowością Nazara/Nazaret, wymyśloną na którymś z kolei etapie redagowania Słowa Bożego.

Spójrzmy jeszcze na jeden przykład, wersecet Mk 10:47 I słysząc, że Jezus Nazareński jest, począł krzyknąć... Rękopisy tekstu markowego gubią się tutaj kompletnie. Jezus występuje w wersjach:

— ὁ Ναζαρηνός („Nazareński”) — B, L, W, Δ, Θ, Ψ, f1, 892, it (a, b, f, i, k), vg, sa, bo, Diatessaron, Orygenes; Nazarenus — it (aur, c)

— ὁ Ναζωρινός („Nazoriński”) — 28;

— ὁ Ναζορηνός / ὁ Ναζωρηνός („Nazoreński”) — D* / DC; Nazorenus („Nazoreński”) — it (d, l, c);

— ὁ Ναζωραῖος / Ναζωραῖος („Nazorejczyk”), harmonizacja z Łk 18:37 — x, A, C, KC, X, Π, f13, 565, 1010, 1071, 1241, Byz, Lect, it (ff2, q*), Sy?, bomss; 700; ὁ Ναραῖος („Narejczyk”), K*.

Tak duża liczba wariantów zdradza wersję nietypową, która następnie musiała być korygowana. Osoba próbująca odgadnąć wersję pierwotną może wybierać między Nazareńskim (kodeks watykański, Diatessaron), Nazoreńskim (kodeks Bezae) lub Nazorińskim (minuskuła 28) tudzież Nazorejczykiem (kodeks synajski i aleksandryjski) lub Narejczykiem, przy czym ostatnia wersja to oczywista literówka.

Jak widać coś z tego, że mamy „cztery główne kodeksy” Nowego Testamentu, skoro każdy z nich przechowuje inne wersje leksykalne? Typowy zjadacz chleba nigdy o tym się nie dowie. Wystarczy żeby wiedział, iż to sam Duch Święty dyktował pismo a tłumacze i skrybowie skrupulatnie i bezbłędnie wszystko kopiowali, nic od siebie nie dodając i nic nie zmieniając...

Translacja

Proces translacji Nowego Testamentu zasługuje na osobny artykuł i więcej ma wspólnego z „tłumoczeniem” niż „tłumaczeniem”. Dla przykładu niewielki fragment Ewangelii Łukasza:

2:23 καθὼς γεγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι πάν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἁγίον τῷ κυρίῳ κληθήσεται

Podkreślony fragment dosłownie znaczy: Wszystek mąż, co rozewrze żywot (lub: łono, dosłownie: macierz, termin archaiczny). Otwieranie łona matki dla tłumaczy jest zbyt dosłowne,

dlatego współcześnie budują takie metafrazy jak:

- Każde pierwotne dziecko płci męskiej (B. Tysiąclecia) czy
- Każdy pierwotny syn (B. Paulistów, Warszawska, Poznańska, Kowalskiego) podczas gdy jeszcze Wujek zawierał wersję: wszelki mężczyzna, otwierający żywot...

Ten sam fragment w Starym Testamencie potrafi być tłumaczony dosłownie, w Nowym nie do końca.

Resume

Słowem podsumowania, wbrew temu co głoszą biblijni apologeteci tekst zarówno Starego i Nowego Testamentu przechodził znaczące zmiany, począwszy od samego procesu kompilacji kanonu i ustalania co jest natchnione a co nie jest, co powinno się w Piśmie znaleźć a co spalić, po procesy redakcyjne, korekcyjne, usuwanie niewygodnych fragmentów, dodawanie wstawek, podmienianie całych wersetów (zwrot trynitarny) czy w końcu ustalanie co dany fragment, którego usunąć już się nie da tak naprawdę znaczy a co nie znaczy (bracia Pańscy, i nie współżył z nią aż do czasu...).

Kolejnym etapem tworzenia współczesnej już Biblii jest kompilacja „tekstu oryginalnego” w oparciu o szereg wariantów do wyboru (Jezus Barabasz, Elżbieta w Magnificat, Jakub syn Alfeusza a nie Lewi etc). Tak gotowy tekst trafia w ręce tłumaczy, którzy tworząc parafrazę zmieniają to i owo (mówiono zamiast mówili, że oszalał), opuszczają część tekstu, zmieniają liczby, przypadki, strony, czasy, łagodzą co zbyt mocne wyrażenia (wychodek, lżyć, płonąć gniewem, czule całować) itd. itp.

Tekst, który trzymamy w naszych rękach jest więc dziełem jak najbardziej ludzkim, wynikającym z całej historii tworzenia się chrześcijaństwa, kolejnych walk doktrynalnych i tworzenia dogmatów. Bóg nie figuruje w nim nawet na okładce. Człowiek — autor nie znany.

*

[1] <http://www.apologeticspress.org/apcontent.aspx?category=13&article=357>

[2] http://www.ancient-hebrew.org/31_masorite.html

[3] Tłumaczenie własne w oparciu o <http://classic.net.bible.org/verse.php?book=Isa&chapter=53&verse=1>

[4] Zgodnie z http://www.ancient-hebrew.org/31_masorite.html

[5] Tłumaczenie własne w oparciu o

<https://www.academic-bible.com/en/online-bibles/septuagint-lxx/read-the-bible-text/bibel/text/lesen/stelle/23/530001/539999/ch/64996b8e663fc1930c834b1e5e339e75/>

[6] <http://www.theskepticalreview.com/tsrmag/4jerem90.html>

[7] <http://synopsa.pl/rodowody-jezusa-nazorejczyka/>

Krzysztof Sykta

Zajmuje się głównie biblistyką i religioznawstwem. Prowadzi stronę synopsa.pl. Skończył ekonomię, jest dyrektorem w izbie gospodarczej i redaktorem w Magazynie Przedsiębiorczości i Integracji Lokalnej IMPULS. Był redaktorem naczelnym ezynu Playback.pl

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 28-06-2015)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9863) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,9863>)

Contents Copyright © 2000-2015 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2015 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl